

VILT X TRA

Ett nyhetsbrev från Länsstyrelsen Gävleborg • December 2014



Länsstyrelsen
Gävleborg

I årets sista nummer av ViltXtra, länsstyrelsens nyhetsbrev om viltet i Gävleborg, gör vi en tillbakablick på sommaren och hösten. Några av de mer uppmärksammade händelserna har varit de nya målen för rovdjuren i länet, diskussionerna kring vargjakt och den skadegörelse som drabbat skarvkolonier i Gävlebukten. Välkommen att ta del av arbetet med länets viltförvaltning!

Nya mål för antalet rovdjur i Gävleborgs län

Under hösten har miniminivåer och förvaltningsmål fastställts för de stora rovdjuren. *Miniminivåer* anger det lägsta antalet rovdjur som länet ska ha för att säkra arternas långsiktiga överlevnad. Naturvårdsverket fastställer miniminivåer. *Förvaltningsmål* är det antal djur som förvaltningen ska sträva mot att ha och fastställs av länets viltförvaltningsdelegation. Antalet anges i föryngringar, det vill säga honor med unge/ungar, och kan räknas om till antal individer.

Björn

Miniminivå: 25 föryngringar, motsvarande cirka 250 björnar.

Förvaltningsmål: 36 föryngringar, vilket motsvarar cirka 360 björnar. Målet sänks därmed, från 38 föryngringar.

Lodjur

Miniminivå: Ska fastställas av Naturvårdsverket

Förvaltningsmål: 16 föryngringar, motsvarande cirka 88 lodjur. Det innebär att målet sänks med 4 föryngringar.

Varg

Miniminivå: 2 föryngringar, motsvarande cirka 20 vargar.

Förvaltningsmål: 3 föryngringar, vilket motsvarar cirka 30 vargar. För varg har regionala mål tidigare saknats.

Statusen för järv och kungsörn i länet är osäker och möjligheten till populationsreglerande åtgärder är mycket begränsad. De arterna får därför utvecklas fritt i länet tills vidare. Naturvårdsverket ska inom kort fastställa miniminivå för järv.

Varför behövs miniminivåer?

Naturvårdsverket fastställer miniminivåer för samtliga län. De viktigaste utgångspunkterna i det arbetet är att:

1. minska koncentrationerna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet där det är behövligt
2. möjliggöra en spridning av arten i fråga mellan rovdjursförvaltningsområdena
3. minska artens antal där skadorna är som störst



Järvstammen får tills vidare utvecklas fritt i länet.

Foto: Lennart Augustsson

I Mellansverige överstiger det faktiska antalet vargar de fastställda miniminivåerna. Därmed kan Naturvårdsverket överlämna rätten att fatta beslut om licensjakt på varg till samtliga länsstyrelser i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet, vilket Naturvårdsverket nu också har gjort. Att rätten att fatta beslut om licensjakt överläts till länsstyrelserna är en av huvudmålsättningarna i rovdjurspolitiken.

Summan av länens miniminivåer får inte understiga de nationella *referensvärdena*, som anger lägsta antalet rovdjur i Sverige:

- 1400 björnar
- 270 vargar
- 600 järvar
- 870 lodjur

Färre skador på tallungskog

Årets inventeringar av betesskador i länet visar på mindre färska betesskador på tallungskogar och en tydlig minskning mot tidigare år. Skadenivåerna ligger på 2-8 procent. En minskad älgstam och en gynnsam vinter bedöms vara orsakerna till de minskade skadorna.

– Det här är en positiv utveckling som vi har arbetat för i flera år, säger Michael Larsson, Stora Enso Skog och skogsbrukets representant i länets viltförvaltningsdelegation. I dialog med jägare och markägare har vi försökt sänka älgstammen till att bli i balans med betestillgången och inventeringsresultaten är ett kvitto på framgång i det arbetet.

Sänkt fällavgift på vuxen älg

Fällavgiften jaktåret 2015/2016 blir 450 kronor för vuxen älg och 150 kronor för årskalv. Fällavgiften för vuxen älg sänks därmed med 200 kr. Sänkningen är en följd av att Skogsägarna och LRF har beslutat att älgbetesinventering (ÄBIN), som ska genomföras i hela landet med tvåårsintervaller, från och med 2015 finansieras av markägarna. Då medel till älgbetesinventeringar därmed inte längre ska tas från älgvårdsfonden, som finansieras av bland annat fällavgifter, finns utrymme för en sänkning av fällavgifterna.

Länsstyrelsen fattade beslut om sänkt fällavgift efter samråd med viltförvaltningsdelegationen.



Foto: Länsstyrelsen

7000 älgar ska fällas

Under hösten har älgjakten inletts i alla 14 älgförvaltningsområden som är inrättade i Gävleborgs län. Drygt 7000 älgar är planerade att fällas i länets älgförvaltningsområden under älgjakten, som pågår fram till den 28 februari 2015.

Ingen licensjakt på varg i Gävleborgs län denna vinter

Länsstyrelsen bedömer att det i dagsläget inte finns förutsättningar för licensjakt på varg i Gävleborgs län. Jakten kommer denna vinter att ske i vargens kärnområde, i Värmlands, Dalarnas och Örebro län, där över 80 procent av Sveriges vargstam i dag finns. Enligt ett riksdagsbeslut ska vargstammens koncentration i första hand minskas där den är som tätast.

Länsstyrelserna i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet, bestående av Värmland, Dalarna, Örebro, Stockholm, Västra Götaland, Uppsala, Gävleborg och Västmanland, ansvarar för att bedöma hur jaktuttaget av vargar ska fördelas för att trygga vargstammens långsiktiga överlevnad.

Vid bedömningen av om det finns utrymme för licensjakt på varg har länsstyrelserna enats om att använda gemensamma underlag, för att besluten ska hålla för juridisk prövning. Länen har enats om att använda de senaste officiella uppgifterna om vargstammens status, vilket är resultatet från de varginventeringarna som gjordes vintern 2013/2014.



Varghannen i Kukumäkireviret i Hälsingland 2013. Foto: Länsstyrelsen

I Gävleborgs län fanns då 2,5 vargföringringar (en föringring = en hona med unger/ungar), vilket motsvarar 20-30 vargar. Det är inte tillräckligt många för att länsstyrelsen ska kunna besluta om jakt denna säsong. Gävleborgs viltförvaltningsdelegation har beslutat att förvaltningen ska sträva mot 3 vargföringringar i länet.

Den här vinterns inventeringar kommer att ge en ny uppskattning av vargstammens storlek och utbredning och resultatet kommer att kunna användas som beslutsunderlag nästkommande vinter.

Omfattande skadegörelse på skarvkolonier i Gävleborg

I mars i år beslutade länsstyrelsen att tillåta skydds jakt på totalt 650 skarvar i Gävlebukten och Ljusnefjärden. Öarna Båkharen och Skräddarhällen utanför Gävle utgjorde då två av länets tre största skarvkolonier. Under försommaren upptäcktes att en omfattande skadegörelse drabbat ett stort antal fåglar, bon och ägg på de skarvkolonierna utanför Gävles kust. Därmed ändrades förutsättningarna för skyddsjakten och länsstyrelsen upphävde därför det tidigare beslutet.

Länsstyrelsen ansvarar för förvaltning av skarv i länet. Skadegörelsen är ett polisärende och för ytterligare information hänvisas till polismyndigheten i Gävleborg. Den som har upplysningar att lämna om händelsen ombeds också kontakta polisen.

Länsstyrelsen ser nu över möjliga åtgärder som kan minska risken för liknande händelser framöver.



Illustration: Jonas Lundin

Skarvens spridning

Den skarv som förekommer allmänt längst Sveriges kuster kallas mellanskarv. Den har förekommit i Östersjöområdet åtminstone sedan den senaste istiden, men har varierat kraftigt i antal. I början av 1900-talet var mellanskarven nära att försvinna från västra Europa på grund av jakt. I dag är beståndet förmodligen större än på flera hundra år.

Mellanskarven (*Phalacrocorax carbo sinensis*) är en underart av storskarv. En annan underart (*Phalacrocorax carbo carbo*) förekommer i Sverige vintertid samt under höst- och vårsträcket, men häckar inte här. De båda underarterna är mycket svåra att skilja åt enbart utifrån utseendet och inom förvaltningen görs det därför inte någon skillnad mellan dem.

Det har förekommit uppgifter om att mellanskarv inte skulle vara en naturligt förekommande underart i Europa, utan att den på olika sätt planterats in. Både Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och forskare anser dock att underarten mellanskarv är naturligt förekommande i hela dess nuvarande utbredningsområde i Europa och Sverige.

Skarven har spridit sig norrut bland annat på grund av mildare vintrar. I Gävleborg har skarvarna de senaste åren häckat i tre större kolonier: en belägen utanför Hudiksvall och två i Gävlebukten. I somras upptäcktes nya skarvkolonier utanför Hudiksvall och Söderhamn. Det är möjligt att skarvar flyttat dit som en följd av skadegörelsen mot kolonierna i Gävle.

Flitigt omdebatterad

Etablering av en skarvkoloni kan få en rad följder, vilket har lett till att skarven ofta är omdiskuterad.

- Yrkesfiskare oroas över konkurrens om fiskbestånden och skador som skarven orsakar på redskap och fångster. Skarven kan ha negativa effekter på fiskbestånden i vissa mindre avgränsade områden, medan den effekten inte har kunnat påvisas i havet och andra större, öppna system.
- Skarvträck som täcker klippor och hållar, liksom lukten från träcket, kan upplevas som en störning för friluftslivet och boende i området.
- Att skarvarna transporterar näring från vatten till land leder till att jorden gödslas vilket är av värde för många arter leddjur (insekter, spindlar och kräftdjur).

▪ Skarvens träck orsakar skador på vegetation och leder till att träd dör. Antalet arter minskar då, samtidigt som det skapas förutsättningar för nya arter. Bland annat kan de stora mängderna död ved gynna vedlevande insekter. Barrträd ersätts av en generation lövträd, vilket också kan vara positivt för den biologiska mångfalden. Övergivna skarvöar återfår efterhand sina tidigare arter.

▪ Att häcka i kolonier, det vill säga många tillsammans, innebär minskad risk för varje individ att bli dödad av rovdjur. Skarvarna ger på så sätt också skydd åt andra arter som sillgrissla och tordmule, som på flera platser längs kusten häckar inne i skarvkolonier. Måsar, trutar och havsörnar drar nytta av skarvarna, eftersom de tar överbliven fisk och då och då även skarvägg och skarvungar.

*Texten i faktarutorna är i huvudsak hämtad från Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för skarv

Allmänhetens medverkan viktig i rovdjursinventeringar

I Gävleborg är allmänhetens rapportering av rovdjursobservationer till länsstyrelsen till stor hjälp i arbetet med att göra så bra inventeringar som möjligt utifrån de resurser som finns.

Rapporteringen görs enklast via hemsidorna www.skandobs.se och www.rovobs.se. Rovobs har använts i länet under flera års tid. Tanken är att vi nu succesivt ska övergå till att använda Skandobs, som är en gemensam databas för Sverige och Norge.

I Skandobs är resultaten tillgängliga för alla. Som rapportör bestämmer du själv vad som ska rapporteras. Skandobs har också en kostnadsfri mobilapp, Skandobs Touch, där du direkt kan lägga in dina observationer, ladda upp bilder och se var rovdjur finns.

Så rapporterar du

Rapportera snabbt innan spåren försvinner. Spåren måste kvalitetssäkras i fält för att art och om möjligt antalet djur ska kunna säkerställas.

Länsstyrelsens fältpersonal bevakar inrapporterade observationer och följer upp ett urval i fält. Fastställda

inventeringsresultat ligger till grund för beslut inom rovdjursförvaltningen, men även de observationer som inte kvalitetssäkras har stor betydelse eftersom de ökar kunskapen om rovdjursförekomsten i länet.

Så laddar du ner Skandobs mobilapp

• Ladda ner appen från Google Play eller App Store,

beroende på om du har Iphone eller Android.

[Skandobs Touch för Iphone](#) [Skandobs Touch för Android](#)

- Välj mellan svenska, norska eller engelska som språk.
- Registrera dig som användare genom att klicka på knappen "Registrera dig som ny användare" på inloggningssidan i appen och fyll i uppgifterna.
- Är du redan registrerad i Skandobs använder du det användarnamn och lösen som du redan har. Har du glömt lösenord, gå in på sidan "Glömt lösenord".
- Nu är du inloggad! Systemet håller dig inloggad om du inte loggar ut.
- Klicka på rapportering och lägg in dina observationer.



Sommaren och hösten i korthet

Röjningshjälp under rovdjursstängsel

Under sommaren har Länsstyrelsen Gävleborg i samarbete med arbetslag från Skogsstyrelsen erbjudit djurägare i länet hjälp med att röja gräs under rovdjursavvisande stängsel. Sammanlagt har 20 brukare fått hjälp vid två tillfällen under sommaren och projektet har varit mycket uppskattat. Länsstyrelsens förhoppning är att kunna erbjuda tjänsten även kommande år.

Ersättningar och bidrag till yrkesfiskare

Sälar orsakar omfattande problem för yrkesfiskare genom att skada fångst och fiskeredskap. Yrkesfiskare får därför ersättning från länsstyrelsen för skadorna, liksom bidrag till förebyggande åtgärder med syftet att minska sälskadorna på sikt.

Årets björnjakt avslutad redan efter fyra dagar

Tidigt på morgonen den 24 augusti, björnjaktens fjärde dag, var kvoten på 36 björnar i Gävleborg uppfylld. Precis som tidigare år fälldes flest björnar i Ljusdals och Ovanåkers kommuner.

Tillstånd krävs för bäverjakt med slagfälla

Allt fler vill använda slagfälla vid jakt efter bäver, exempelvis vid skydds jakt eller i samband med rivning av bäverdamm. Användandet av slagfälla för bäver kräver särskild utbildning och tillstånd från länsstyrelsen.

Reviderad älgförvaltningsplan

Länsstyrelsen har reviderat de övergripande riktlinjerna för älgförvaltningen inom Gävleborgs läns inrättade älgförvaltningsområden. Nytt är bland annat åtgärder för att nå uppsatta mål och hur man kan vara adaptiv under pågående jakt. De reviderade riktlinjerna kommer inom kort att finnas tillgängliga på [länsstyrelsens hemsida](#).



Viltskador orsakade av stora rovdjur

2014 har varit ett relativt lugnt år när det gäller skador som orsakats av rovdjur i Gävleborg. I väntan på Viltskadecenters årliga nationella rapport med viltskadestatistik är här en kort sammanfattning för länet:

- Den största andelen rovdjursskador har björnen stått för: angrepp på ett tiotal får, en jakthund, bikupor och ensilagebalar.
- Vargangrepp på får har under året konstaterats i Hälsingland samt på tre jakthundar. Under oktober månad sköts en varg i Ockelbo i samband med ett vargangrepp på en hund under älgjakten.
- Två får har under 2014 dödats av lodjur.

Viltförvaltningsdelegation har haft sex möten i år
Mötesprotokoll och information om viltförvaltningsdelegationen finns på [länsstyrelsens hemsida](#).

Välkommen att kontakta oss som jobbar med viltförvaltning i Gävleborg